

17.08.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**17 Ağustos 2020
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

17 Ağustos 2020 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ YÖNETMELİKLER

- Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Antalya AKEV Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Atatürk Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Gedik Üniversitesi Karşılaştırmalı Hukuk Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Ekonomisi ve Sağlık Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Lokman Hekim Üniversitesi Sağlıkta İnovasyon ve Simülasyonla Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Muş Alparslan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Şırnak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TMO'dan buğday ve arpa ithalatı ihalesi

TMO stokçulukla mücadele adına buğday ve arpa ithal edeceğini duyurdu.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) hububatta spekülasyon kaynaklı fiyat artışlarının gıda enflasyonunu tetikleyici etkilerini önlemek ve hububatta fiyat stokçuluğunun önüne geçmek amacıyla 500 bin ton buğday ile 60 bin ton arpa ithalatı için 25 Ağustos'ta ihaleye çıkacak.

TMO'dan edinilen bilgiye göre, Türkiye'nin 2019'da 19 milyon ton olan buğday üretiminin bu yıl yüzde 8 artarak 20,5 milyon tona, 7,6 milyon ton olan arpa üretiminin de yüzde 9 yükselerek 8,2 milyon tona çıkacağı tahmin ediliyor.

Türkiye genelinde hububat hasadı neredeyse tamamlandığından TMO alımları geçen yılın altında kaldı.

Her ne kadar yurt içi hububat üretimi geçen yılın üzerinde gerçekleşse de COVID-19 salgını nedeniyle ürün fiyatlarında yükseliş beklentisiyle stokçuluğun artması ve sektör dışı kesimin de spekülasyon kar amaçlı ürün alması nedeniyle yurt içi piyasa fiyatları hasat başından itibaren yükselerek TMO alım fiyatlarının üzerine çıktı. Fiyatlardaki bu yükselişin devam edebileceği öngörülüyor.

17.08.2020

Türkiye geneli Anadolu Kırmızı Sert (AKS) ekmeklik buğdayın tonu 1700-1800 lira olup fiyatı geçen yıla göre ortalama yüzde 30, makarnalık buğdayın tonu 1900-2000 lira olup fiyatı aynı dönemde ortalama yüzde 20 ve yemlik arpanın tonu 1330-1400 lira olup fiyatı ortalama yüzde 20 arttı.

TMO, piyasa düzenleme görevi kapsamında spekülatif kaynaklı yaşanabilecek fiyat artışlarının gıda enflasyonunu tetikleyici etkilerini önlemek, olağanüstü hal stoklarını oluşturmak, yurt içi alımlarla belirli bir seviyede kalan buğday ve arpa stoklarının ithalat yoluyla takviye etmek amacıyla 500 bin ton buğday ve 60 bin arpa ithalatı için ihaleye çıkacak.

Salgın sebebiyle Rusya gibi önemli hububat ihracatçısı ülkelerin ihracat kısıtlamasına gidebileceklerine dair beyanatları ve yurt dışı hububat fiyatlarının nispeten düşük seyrediyor olması dikkate alınarak ihaleye 25 Ağustos'ta çıkılması uygun görüldü.

Bakan Albayrak'tan ekonomik bağımsızlık mesajı

Hazine ve Maliye Bakanı Albayrak, ekonomide milli bağımsızlığın bir bedelinin olduğunu belirterek, "Bizim ecdadımız bu bedeli canı pahasına sayısız kere ödedi. Sıra bizde!" ifadelerini kullandı.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, Twitter hesabından yaptığı videolu paylaşımında ekonomiyle ilgili değerlendirmelerde bulundu.

Mesajında ekonomide milli bağımsızlığın bir bedelinin olduğunu ifade eden Albayrak, şunları kaydetti:

"Bizim ecdadımız bu bedeli canı pahasına sayısız kere ödedi. Sıra bizde! Biz bugün bağımsızlık mücadelesinde taşın altına elimizi değil, yüreğimizi koyuyoruz."

"Bu ülke paradigma değişikliğini başlattı"

Bakan Albayrak'ın paylaşımındaki videoda şu ifadeler yer alıyor:

"Bağımsızlığın bir bedeli var. Bizim ecdadımız bu bedeli canı pahasına sayısız kere ödedi. Bu ülke paradigma değişikliğini başlattı. Ekonomi ve enerji politikaları başta olmak üzere, güvenlik, savunma sanayisi... Tamamında Türkiye, başka bir yola girdi.

Bu zihniyete akıl veren, parmağında oynatan kişilere ben buradan sesleniyorum: Bu ülkenin anahtarı bu ülkede milli iradeyi teslim edilmiş, seçimle bu yetkiyi almış iktidardadır, başkalarında değil. Bu iktidar, bu lider ilk günden itibaren bunu nasıl vermediyse bundan sonra da vermeyecek.

Bize düşen görev, saldırılmaya muhatap olmaksızın, şuyse buysa da biz bunu çekeceğiz ve sonuna kadar da bu mücadeleyi vereceğiz. Ve emin olun, zerre zerre zerre, şu kadar bizi etkilemiyor."

Bakan Pekcan başkanlığında 16. İstişare Kurulu toplantısı yapıldı

İstişare Kurulu'nun 16. toplantısı, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan başkanlığında video konferans yöntemiyle gerçekleştirildi.

Ticaret Bakanlığında yapılan açıklamaya göre, toplantıya, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı İsmail Güllü, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi Palandöken, Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) Başkanı Simone Kaslowski, Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) Başkanı Abdurrahman Kaan ve Türkiye Mühendisler Birliği (TMB) Başkanı Mithat Yenigün katıldı.

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, toplantının açılışında yaptığı konuşmada, yeni tip koronavirüs (COVID-19) pandemisi sürecinde nisanda 8 milyar 975 milyon dolar olan ihracatın, mayısta 9 milyar 956 milyon dolara, haziran 13 milyar 462 milyon dolara ve temmuzda da 15 milyar 11 milyon dolara yükseldiğini belirterek, bu değerle en yüksek ikinci temmuz ayı ihracat değerinin gerçekleştiğini vurguladı.

17.08.2020

Haziranda yüzde 82,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 84,5'e, altın hariç olarak karşılama oranının ise yüzde 94'e ulaştığına işaret eden Pekcan, bundan sonraki dönemde de ihracat artışının devamını beklediklerinin altını çizdi.

Pekcan, imalat sanayi kapasite kullanım oranı, sanayi üretim endeksi, reel kesim güven endeksi gibi ekonomik göstergelerin pozitif yönde gittiğine dikkati çekerek, "Sanayi üretimi endeksinde yüzde 17,6'lık artışla Avrupa'da 1. sırada yer aldık. Zaten ilk çeyrekte büyümede G20 ülkeleri arasında yüzde 4,5 büyümeyle birinci sıraya gelmiştik. Bu veriler ve iç piyasanın canlanması memnuniyet verici." değerlendirmesinde bulundu.

Esnafa ve küçük işletmelere yönelik Hazine ve Maliye Bakanlığınca önemli destekler verildiğini hatırlatan Pekcan, Türk Eximbank'ın da Türkiye'den mal ve hizmet ihracatıyla ilgili kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve kapasite artırılması yönünde çalışmalarının devam ettiğini bildirdi.

Pekcan, pandemi sürecinde e-ticaret ve e-ihracat hacminin arttığını belirterek, Bakanlığın resmi olmayan verilerine göre, 2019 itibarıyla e-ticaret hacminin 136 milyar lira olarak gerçekleştiğini, 2020'de 6 aylık e-ticaret verilerini de en kısa sürede kamuoyu ile paylaşacaklarını aktardı.

Dijitalleşme tam gaz devam ediyor

Pandemi sürecinde işletmeleri, e-ticarete yönlendirmek için Sanal Ticaret Akademisi, Export Akademisi gibi eğitim portallarını devreye aldıklarına işaret eden Pekcan, bunun dışında e-ticaret eğitimlerini devreye aldıklarının altını çizdi.

Pekcan, daha çok esnafı, KOBİ'leri, kadın ve genç girişimciler ile girişimcileri e-ticaret alanına yönlendirmeye gayret ettiklerini vurgulayarak, buna yönelik de eğitim faaliyetlerini sürdürdüklerini kaydetti.

Bakanlığın sanal ticaret heyetleri, fuar çalışmaları hakkında da bilgi veren Pekcan, "Sektörel ticaret heyetlerimiz çok talep görüyor ve artık çok sayıda ülkeyle buna devam ediyoruz. 10-21 Ağustos'ta Meksika-Kolombiya Genel Sanal Ticaret Heyeti gerçekleşiyor, daha sonra da Almanya ile Genel Sanal Ticaret Heyeti gerçekleştireceğiz." ifadelerini kullandı.

İhracatı tabana yayacak önemli proje gün sayıyor

Pekcan, Bakanlık olarak dijitalleşmeye çok önem verdiklerini, ihracatçıların da bu konuda çok istekli olduğunu belirterek, "Bakanlığımızın çok önemli projelerinden biri olan Kolay İhracat Platformu'nun birinci fazı tamamlanarak kullanıma hazır

17.08.2020

hale geldi. İhracatı tabana yaymayı amaçlayan söz konusu sistemin en kısa sürede tanıtımını yaparak, devreye alacağız." değerlendirmesinde bulundu.

Bakan Pekcan, sistemle ihracat yapmak isteyenlerin, ihraç etmek istediği ürüne ilişkin bilgilerden, ülke bilgilerine o ülkedeki pazar verilerinden, ihracatı yapılacak ürünü doğrudan etkileyen mevzuata, uluslararası anlaşmalardan doğan haklardan, ülkelerdeki vergi, kota gibi bilgilere akıllı ihracat robotu vasıtasıyla çok rahat ulaşabileceğini vurguladı.

Ticari diplomasi faaliyetlerine de değinen Pekcan, şunları kaydetti:

"2020 Yılı Ocak-Ağustos döneminde ABD Ticaret Bakanı Wilbur Ross ile AB Ticaret Komiseri Phil Hogan'ın da aralarında bulunduğu 35 muhatabımızla ikili ticari ve ekonomik ilişkilerimizi ele aldığımız görüşmeler yaptık. Pandemi döneminde görüşmelerimizi daha çok video konferans ve telekonferans yöntemiyle gerçekleştirdik. Bu dönemde ikili ilişkilerimizi ve ticari diplomasi faaliyetlerimizi etkin bir şekilde yürütüyoruz."

Libya ile de uzun görüşmelerden sonra Türk müteahhitlik firmaları tarafından üstlenilen ve 2011'de yaşanan olaylardan sonra yarım kalan müteahhitlik projelerinin tekrar hayata geçirilmesine yönelik yol haritasına yönelik mutabakat zaptı imzaladıklarını hatırlatan Pekcan, imzalanan bu anlaşmanın Türk firmaları ve Libya'lı işveren idareler arasında yapılacak ikili görüşmelerin çözüm üretecek biçimde sonuçlanması için yol gösterici bir kılavuz belge niteliğinde olduğunun altını çizdi.

Pekcan, "Bu hem firmalarımızın alacaklarından, avans ödemelerine; teminat mektuplarından, makine-ekipman, şantiye veya yapılan projenin gördüğü zararlara, fiyat artışlarından, projelerin devam edip etmemesine ve devam etmeyecek projeler için tasfiye süreçlerinin belirlenmesine kadar tüm konuları ele alan ayrıca her iki tarafın kendini güvende hissedeceği, Türkiye-Libya iş birliğinin önünü açacak bir anlaşma. Bu süreçte TMB ve DEİK başta olmak üzere tüm STK'lara hem sabırları hem de katkıları için teşekkür ediyorum. Tam bir özel sektör kamu iş birliği sergiledik." değerlendirmesinde bulundu.

Öte yandan, katılımcı STK başkanları da toplantıda özetle normalleşme sürecinde, Türkiye ekonomisinin gösterdiği performansla değinirken, gelecek dönemde başta dijitalleşme çalışmaları olmak üzere gündemlerinde olan ticari etkinlikler konusunda bilgiler paylaştı.

KOBİ'ler yeniden işe dönüş yapıyor

Dünya genelinde kapalı kalmaya devam eden KOBİ'lerin oranı yüzde 26'dan yüzde 18'e düştü. Türkiye'den araştırmaya katılan işletmelerden faaliyetlerine devam ettiğini belirtenlerin oranı %63'ten %84'e yükseldi.

Facebook, COVID-19 pandemisinin küçük ve orta boyuttaki işletmeler (KOBİ) üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla ilk olarak Mayıs ayında başlattığı ve Türkiye özelindeki sonuçlarını geçtiğimiz ay yayımladığı Küçük İşletmeler Küresel Durum Raporu'nun (Global State of Small Business Report) ikinci dalga sonuçlarını paylaştı.

Dünya Bankası ve İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) ortaklığıyla 50'den fazla ülkeyi kapsayacak şekilde aylık olarak yayımlanan Küçük İşletmeler Küresel Durum Raporu'nun güncel sonuçları, sokağa çıkma kısıtlamalarının gevşediği ve küresel ekonominin toparlanmaya başladığı bu dönemde dünya genelindeki ve Türkiye'deki KOBİ'lerin durumuna ilişkin önemli içgörüler sunmaya devam ediyor.

25 bini aşkın işletmenin katılımıyla yapıldı

24-30 Haziran tarihleri arasında 25 binden fazla KOBİ'nin katılımıyla yapılan araştırmanın en öne çıkan küresel bulgularından biri, bir önceki aya kıyasla dünya genelinde kapalı kalmaya devam eden KOBİ'lerin oranının yüzde 26'dan yüzde 18'e düşmesi oldu. Türkiye'den araştırmaya katılan işletmelerden faaliyetlerine devam ettiğini belirtenlerin oranı ise yüzde 63'ten yüzde 84'e yükseldi.

Bunun yanı sıra KOBİ'lerin yarısından fazlası 2019'un aynı dönemine kıyasla satışlarında yüzde 50'den fazla azalma olduğunu kaydederken, hem dünya genelindeki hem de Türkiye'deki her üç KOBİ'den biri pandemi dolayısıyla çalışan sayılarını azalttıklarını belirtti.

Facebook'taki KOBİ'lerin Türkiye verileri nasıl çıktı?

- Yüzde 84'ü faal durumda ya da gelir getiren faaliyetlerde bulunuyor.
- Yüzde 63'ü, bu ayki satışlarının geçen sene aynı döneme kıyasla daha düşük olduğunu dile getiriyor.
- Yüzde 37'si COVID-19 pandemisi sebebiyle çalışan/işçi sayılarını azalttı.
- Yüzde 57'si önümüzdeki birkaç ay nakit akışında zorluk yaşamayı bekliyor.
- Yüzde 32'si, geçtiğimiz ay satışlarının yüzde 25'ten fazlasının dijitalden geldiğini söylüyor.
- Yüzde 55'i işletmelerinin geleceği konusunda iyimser hissediyor.

Finansal yardım almadığını belirten KOBİ'lerin yüzde 20'si alabilecekleri bir finansal yardım olanağının olmadığını dile getiriyor. Facebook'taki KOBİ'lerin yüzde 10'u finansal destek aldığını söylüyor.

Geleceğe yönelik iyimserlik artırıyor

Facebook Orta Doğu, Afrika ve Türkiye Bölge Başkan Yardımcısı Derya Matraş pandemi sürecinin devamında yaşanacak ekonomik toparlanmanın zaman alacağını dile getirdi: "Facebook olarak, KOBİ'lerimizin uzun süreli bir ekonomik gerileme karşısında yaşadıkları hassasiyetleri daha iyi anlamak adına, ilk olarak geçtiğimiz ay Türkiye sonuçlarını paylaştığımız Küçük İşletmeler Küresel Durum araştırmamızı hayata geçirmiştik. Araştırmamızın ikinci dalga sonuçları gösteriyor ki, her ne kadar ülkemizde kapılarını açan ve satış yapmaya başlayan KOBİ'lerin sayısı geçtiğimiz aya kıyasla artmış olsa da, bu işletmelerin birçoğu hala nakit akışı problemi yaşıyor. Ülkemizde çalışan sayısını azaltmak zorunda kalan KOBİ'lerin oranının da geçtiğimiz aya kıyasla arttığını üzülenek gördük. Tüm bu sonuçlar, henüz yolun başında olduğumuzu gösteriyor. Ancak umut verici verileri de yok sayamayız. Geçtiğimiz aya kıyasla Türkiye'de işletmelerinin geleceğiyle ilgili iyimser olduğunu dile getiren KOBİ'lerin oranı yüzde 7 artarken, hala her üç işletmeden biri geçtiğimiz ay satışlarının yüzde 25'ten fazlasının dijitalden geldiğini söylüyor."

TİM Başkanı Gülle: Ülkemiz ihracatı normalin de üzerinde rakamlara ulaştı

TİM Başkanı Gülle, Türk ihracatçısının COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşanan zorlu süreçten alınının akıyla çıkmayı başardığını vurgulayarak, "Ülkemiz ihracatı normalleşmekle kalmayıp normalin de üzerinde ihracat rakamlarına ulaştı" dedi.

TİM Başkanı İsmail Gülle, Türk ihracatçısının COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşanan zorlu süreçten alınının akıyla çıkmayı başardığını vurgulayarak, "Ülkemiz ihracatı normalleşmekle kalmayıp normalin de üzerinde ihracat rakamlarına ulaştı. Haziranda bir önceki aya göre yüzde 35'in üzerinde artış gösteren ihracatımız, temmuz ayında hazirana göre yüzde 11,5'lik artışla bu başarısını sürdürdü." ifadelerini kullandı.

Türkiye İhracatçılar Meclisi'nden (TİM) yapılan açıklamaya göre, 61 ihracatçı birliği, 27 sektörü ile 95 bin ihracatçının Türkiye'de tek çatı kuruluşu olan TİM, Türkiye'nin koronavirüs ile mücadelesinde ihracatçıların sorunlarını ve taleplerini dinlemek ve destek vermeye üzere online olarak 'TİM Bölgesel İstişare Toplantıları' düzenliyor. Pandemi sürecinde diğer bölgelerde de düzenlenecek olan toplantıların ilki Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri (OAİB) ile gerçekleştirildi. TİM Başkanı İsmail Gülle'nin ev sahipliğinde sanal ortamda yapılan buluşmaya, TİM Yönetim Kurulu üyeleri ve ihracatçı birlikleri başkanları katıldı.

Açıklamada görüşlerine yer verilen TİM Başkanı İsmail Gülle, mart ayından bu yana ülkelerin ekonomilerini ve ticaretini derinden etkileyen bir süreci yaşadıklarını belirterek şunları aktardı:

"Yılın ilk altı aylık döneminde ülkelerin ticaretini incelediğimizde Hindistan'ın ihracatı yüzde 24, Meksika'nın ihracatı yüzde 20, ABD'nin ihracatı ise yüzde 16 düştü. Bu yılın ilk altı ayında ithalat tarafında ise Hindistan'da yüzde 31, Güney Afrika'da yüzde 25, Arjantin'de yüzde 20, Meksika'da yüzde 20 düşüş yaşandı. Birçok uluslararası kuruluş dünya ekonomilerinde ikinci dünya savaşından bu yana en derin daralmanın yaşanmasını bekliyor. S&P, 2020 yılında dünya ekonomisinin yüzde 3,8 daralmasını beklerken Fitch, yüzde 4,6, IMF ise dünyada yüzde 4,9 küçülme bekliyor.

Tüm bu beklentiler, 2008-2009 küresel finansal krizinin etkilerinin neredeyse üç katının yaşanacağı anlamına geliyor. Ülkemiz ihracatı ise bu zorlu süreçten alınının akıyla çıkmayı başardı. Normalleşmenin dünyada ve ülkemizde hız kazandığı haziran ayıyla birlikte, ülkemiz ihracatı normalleşmekle kalmayıp normalin de üzerinde ihracat rakamlarına ulaştı. Öyle ki, Haziran'da bir önceki aya göre yüzde 35'in üzerinde artış gösteren ihracatımız, temmuz ayında Haziran'a göre yüzde 11,5'lik artışla bu başarısını sürdürdü. Dünya ülkelerine baktığımızda salgından ihracatı en az etkilenen ülkeler arasındayız. Önümüzdeki süreçte ülkemizin 'Güvenilir Tedarikçi Liman' konumuyla rekorlara koşmaya devam edecek."

"Orta Anadolu'da ihracat başarılı bir seyir izledi"

TİM olarak ihracatçılar için rakip ve hedef ülkelerdeki güncel gelişmeleri, fırsat ve riskleri yakından takip ettiklerini söyleyen Gülle, OAİB tarafından yapılan ihracatla ilgili şunları kaydetti:

"Orta Anadolu İhracatçı Birliklerimizden yapılan ihracat da haziran ve temmuz aylarında başarılı bir seyir izledi. Orta Anadolu İhracatçı Birliğimiz haziran ayında ihracatını mayıs ayına göre yüzde 26 artırarak 1 milyar 234 milyon dolarlık ihracata ulaştı, temmuz ayında ise hazirana göre yüzde 10'luk artışla 1 milyar 359 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirdi. Ülkemiz ihracatının yüzde 10'undan fazlası OAİB tarafından gerçekleştirildi. OAİB bünyesindeki tüm ihracatçılarımızı rakamlardaki bu başarılı seyir adına tebrik ediyor, ihracatta çok daha yüksek rakamlara ulaşacağınıza yürekten inanıyorum."

Erdoğan ekonomi kurmaylarını topluyor

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, koronavirüs salgını sürecinin en kapsamlı ekonomi toplantılarından birini bu hafta gerçekleştirecek.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal, Cumhurbaşkanlığı Ekonomi Politikaları Kurulu üyeleri, Türkiye Varlık Fonu yöneticileri, Merkez Bankası, BDDK, SPK gibi kurum başkanları ile kamu bankalarının temsilcilerinin toplantıya katılması bekleniyor.

Bu hafta gerçekleşmesi beklenen ve ekonomide son gelişmelerin ele alınacağı toplantıda, koronavirüs salgınının ekonomiye etkileri değerlendirilecek ve özellikle turizm sektöründe beklenen verilere ulaşamaması nedeniyle bunu telafi edecek adımlar görüşülecek.

Teşvik ve destekler

Toplantıda, dövizdeki dalgalanma, koronavirüs döneminde verilen teşviklerin sonuçları, kısa çalışma ödeneği, işsizlik rakamları, istihdamdaki düşüş, istihdamı artırma hedefleri, 2020 son çeyreğinde verilebilecek teşvik ve destekler ile ithalat ve ihracat rakamları başlıklarında değerlendirmeler yapılacaktır.

Cumhurbaşkanı adayı Abdullah Gül mü? Muharrem İnce için ne dedi? Kılıçdaroğlu'ndan bomba açıklamalar

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Abdullah Gül ve yeni parti kuracağı iddia edilen Muharrem İnce ile ilgili konuştu. Kılıçdaroğlu ayrıca, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a da "Mal varlığınızı Türkiye'ye getirin" çağrısında bulundu.

CHP 37. Olağan Kurultayı'ndan sonra hiç konuşmadı. Parti Meclisi'ne listeleri delip girenler, hiç beklemediği halde üstü çizilenler oldu. Bunun üzerine bir de Muharrem İnce, kendisine yönelik zehir zemberek açıklamalar yapıp, partide hareket başlatacağını açıklayınca gözler bir kez daha CHP'ye çevrildi.

Bir yandan Ankara'da erken seçim konuşulurken, CHP'nin lideri, Ayasofya tartışmalarında yeterince tepki göstermemek, partiyi sağa çekmek, muhalefetin 'tek adamı' olmakla eleştirildi. 2023'te Cumhurbaşkanı adayının Abdullah Gül olacağı söylentisi de bir yandan giderek yüksek sesle konuşulmaya başlandı.

Bu tartışmalar devam ederken, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu Cumhuriyet'ten İprak Özbey'e verdiği röportajda merak edilen tüm soruların yanıtlarını verdi.

Kılıçdaroğlu'nun açıklamaları şöyle:

- Sizinle yine çok tartışmalı bir dönemin ardından buluşuyoruz. Önce kurultay, Millet İttifakı polemikleri ve tabii ki Muharrem İnce faktörü... Bir açıklama yaptınız ve iddiaları parti yönetimi olarak yanıtladınız. Muharrem İnce'yi disipline vermeyi düşünüyor musunuz?

Bu aşamada hayır.

- Peki hangi aşamada?

Partiye zarar veren hiç kimseyi partide tutmak istemeyiz.

- Muharrem İnce CHP'ye zarar veriyor mu, kime yarıyor bu kargaşa?

Bunun takdirini kamuoyuna bırakıyorum.

- İnce, sizi muhalefetin tek adamı olmakla itham etti. Kurultay döneminde de bu yönde eleştiriler aldınız. Doğru mu, tek adam mısınız?

Öncelikle şunu söylemek isterim, kurultay, gerçekten de çok güzel bir atmosferde gerçekleşti. Pandemi döneminin tüm koşullarına uyuldu. Hiçbir yerden, medya mensupları dahil şikâyet gelmedi. Kurallara uyararak gereği yapıldı. Söylen olarak da son derece başarılı bir kurultaydı. "Kurultayı neden şimdi yapıyorsunuz?" diye eleştiriler geldi. "Partiler kongrelerini yapabilir" diye açıklama gelince, yaptık. Çünkü sonbaharda tablonun ağırlaşabileceğini görüyorduk, ki zaman bizi haklı gösterdi. Önümüzdeki dönemde, Covid-19'la ilgili olarak çok daha kötü bir tabloyla karşı karşıya kalabilir Türkiye.

- Fotoğrafın geneline baktığımızda hiçbir siyasi partide genel başkana karşı bu kadar direnç gösterilmiyor. Niye CHP'de hep bir parti içi muhalefet, bir hareket var?

Demokrasinin gereğidir bu durum, olması gerektir. Kişisel çıkar, kişisel ikbal amacı taşımadıkça her türlü eleştiriyi, her türlü muhalefeti anlayışla karşılamak tarihsel sorumluluğumuzdur. Çünkü Cumhuriyet Halk Partisi, Türkiye'nin ana direklerinden, temel taşlarından biridir. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetimizin siyasi kadrolarının evi CHP'dir. Ülkemizi çok partili siyasi hayata taşıyan parti, CHP'dir. Şimdi yeni bir devrime doğru yürüyoruz. Cumhuriyetimizi, kuruluşunun yüzüncü yılında demokrasiyle taçlandıracağız. Dolayısıyla demokrasiyi savunuyorsak önce parti içinde demokrat olacağız. Eğer bir yanlışlık varsa yanıtını veririz, yoksa gelen eleştirilerden ders çıkarırız. Bunu yapmazsak kuruluş felsefemize aykırı davranmış oluruz. Ana felsefemiz, ülkenin bağımsızlığı, ekonomik büyümeyi sağlamak, çok partili hayata geçmek, Cumhuriyeti demokrasiyle taçlandırmak. Dolayısıyla bu eksenden sapamayız. Bu eksen, milyonların benimsediği, içselleştirdiği eksendir. Bu ekseni belirleyen Mustafa Kemal Atatürk, çağdaş uygarlığı yakalamaktan, aşmaktan söz ediyor. Çağdaş uygarlığı, bilgiyle, bilimle aşarsınız. Üniversiteleriniz, insan kaynağınızla, güçlü bir ekonomiyle aşarsınız. Dünyada saygınlığı olan ülkeyi böyle inşa edersiniz. Türk Lirası'nın değer kazanmasını isterseniz bunun yolu da üretimden geçiyor. Üretimin bir ülkenin bağımsızlığı açısından ne kadar değerli olduğunu bilen de yine Mustafa Kemal ve arkadaşlarıydı. Osmanlı'nın bütün borçlarının sırtında olduğu en zor dönemlerde savunma sanayiinden tutun, şeker, kâğıt, demir çelik fabrikalarına kadar, savaş meydanlarında kazanılan zaferleri ekonomik zaferlerle taçlandırmışlardır. Bu ekonomik zaferler, Türkiye'ye dünya ölçeğinde saygınlık kazandırmıştır. Özetle ben parti içi eleştirilere, muhalefete demokrasi penceresinden bakıyorum. Dediğim gibi olması gereken budur. Pek çok partide böyle bir yaklaşım olmadığı, lidere bağlılık korkuyla ilişkili olduğu, liderin bizzat kendisi eleştiriden hoşlanmadığı için CHP'de kökleştirmeye çalıştığım eleştirel bakış açısı yadırganıyor haliyle. Ama Türkiye tüm bunları aşacaktır.

- Partinizdeki muhaliflerden konu açılmışken... Selin Sayek Böke sizi eleştiren, size karşı hareket başlatan ekipte yer alıyordu. Genel sekreter seçilmesi de hayli şaşırttı. Burada hangi motivasyonla hareket ettiniz?

Özel bir motivasyona gerek yok. Selin Hanım, partili bir arkadaşımız. Avrupa Konseyi'nde ülkemizi ve partimizi başarıyla temsil ediyor. Sadece Selin Hanım'la ilgili değil, diğer pek çok arkadaşımızla geçmişte ve hatta bugün bile bazı konularda farklı düşünüyor olmamız, birlikte çalışamayacağımız anlamına gelmez. Eğer siz, az önce sıraladığım hedefleri gerçekleştirmek istiyorsanız ortaklaşmak zorundasınız. Birlikte çalışmak zorundasınız. Sizi eleştirdi diye eleştirenleri partinin dışına atarsanız, "Artık senin burada yerin yoktur" diye bir kin, öfke,

önyargıyla yaklaşsanız bunun adı zaten "siyaset" olmaz. Siyaset, kin ve öfkeyle yönetilecek bir alan değil. Tam tersine siyaset, gelen eleştirilerden ders almasını bilen bir yönetim anlayışıdır. Böyle yaparsanız başarılı olursunuz. Geçmişte bana muhalefet eden, kurultayda benim değil başka bir adayın kazanması yönünde imza veren, oy veren arkadaşlarım arasında hâlâ milletvekili olan, belediye başkanı olan, partimizin yönetim organlarında görev alan isimler var. Biz birlikteyiz. Demokrasiyi içselleştirmişseniz bunları olağan bulmalısınız.

- Olağan buluyor ve hiç öfkelenmiyorsunuz, öyle mi?

Evet, öyle. Hiç öfkelenmiyorum, kimseye kin tutmuyorum. Hatta hiç öfkelenmediğim, en ağır eleştirileri yapmış arkadaşlarımla da çalışabildiğim, çalışmaktan memnuniyet duyduğum için en yakın arkadaşlarımdan zaman zaman eleştiri de alıyorum. (Gülerek)

- Kurultayda PM dışında kalıp MYK'ye giremeyen Tuncay Özkan'a başkanışmanlık verdiniz. Sizin için neden vazgeçilmez bir partili Tuncay Özkan?

Hayır, az önce de söyledim, demokrasiyi içselleştirmişseniz, liyakate önem veriyorsanız, hiç kimse vazgeçilmez değildir. Tüm görevler ve görevlendirmeler için geçerlidir bu. Önce onun altını özenle çizeyim. Bugünkü koşullarda medya ve iletişim konularında en iyi görev yapacak arkadaşımız oydu. O çerçevede kendisine bir görev verdik. Yoksa kendisini partinin dışına itmek veya "seçilmedi" diye başka bir arayış içine girmek doğru değildi. Gördüm, çalışıyor. Ona yönelik ciddi eleştiriler yapılıyor ama o hiçbir TV kanalına çıkmıyor. Sadece işini yapıyor. Dolayısıyla arkadaşımız bu görevini sürdürecektir.

- Bu noktada, kurultay öncesi İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun yaptığı "Tuncay Özkan'ın girmesini istemedim" açıklamasını hatırlatmam gerekiyor. Sorun mu var?

Doğru bulmadığımı söyledim.

- İşinize müdahale olarak mı gördünüz?

Hayır, doğru bulmadığımı söyledim, o kadar.

ABDULLAH GÜL'DEN KORKUYORLAR

- Kemal Bey, eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile her hafta bir araya geliyor, uzun telefon konuşmaları yapıyormuşsunuz, gönlünüzdeki cumhurbaşkanı adayı da Abdullah Gül'müş, doğru mu?

Sayın Abdullah Gül, cumhurbaşkanıyken belli aralıklarla Cumhurbaşkanlığı Köşküne davet eder, bizim gözümüzden Türkiye'yi ve Türkiye'nin sorunlarını dinlemek isterdi. Ben de aktarırdım, gizli kapaklı değildi zaten. Bir devlette olması gereken geleneği sürdürmek istiyordu. Neden? Çünkü cumhurbaşkanı devletin sigortasıdır, tarafsızlık için de yemin etmiştir. Cumhurbaşkanlığı'ndan ayrıldığı gün genel merkezimize geldi, vedalaştık, kendisini uğurladık. Herhangi bir kavgamız yok, yeri geldiğinde kendisini de eleştirdik, onu da söyleyeyim.

Ayrıldıktan sonra en son kız kardeşimin vefatı dolayısıyla Sayın Gül aradı, başsağlığı dileklerini ilettiler. Kendisine teşekkür ettim. En son görüşme o zaman. "Her hafta görüşme" ve benzer iddiaları ortaya atanlar birilerinin kontrolü altında olan, ruhen de rahatsız şahsiyetler.

- Peki, aklınızdan cumhurbaşkanı adayı olarak hiç Abdullah Gül geçti mi?

Şöyle ifade edeyim: Bize gelen böyle bir şey yok. Nereden çıktı ben de bilmiyorum. Abdullah Gül, isterse cumhurbaşkanı adayı olabilir tabii. Kalkıp, "Olamazsın" diyemeyiz ki...

- Tabii olabilir de sizin partinizden olur mu?

Bu konuda bize gelen hiçbir şey yok. Olmayan bir konuda bir düşünce beyan etmemizin mantığı yok. Soru şu: Abdullah Gül'den neden bu kadar korkuyorlar?

- Gül korkusundan çok mesele şu mu: Ekmeleddin İhsanoğlu'nun adaylığında doğru karar vermediğinizi düşünenler var ve tartışma bunun tekrarlanması üzerinden yürütülüyor...

Bugün Ekmeleddin Bey cumhurbaşkanı olsaydı Ortadoğu'da bu felaket olmazdı İpek Hanım. Ekmeleddin Bey, Türkiye'nin yetiştirdiği ender bilim insanlarından biridir. Başka ülkelerin, adına uluslararası yarışma düzenlediği, ödül verdiği bilim insanımızdır ama yeteri kadar anlatamadık. Önyargılarımız vardı, vesaire. Dünya görüşüne katılırsınız, katılmazsınız ama Ekmeleddin Bey'in saygınlığı konusunda bugün de bir endişem yoktur.

- Abdullah Gül'den korktuklarını mı düşünüyorsunuz?

Ee, bu kadar gündeme getiriyorlarsa korkuyorlar demektir.

- Sizin gönlünüzde cumhurbaşkanı olmak yok mu?

Bizim bir ittifakımız var, adına "Millet İttifakı" diyoruz. Bir ittifak yaptıysanız kararları ittifakın liderleriyle beraber alırsınız. "Ben yaptım, oldu" dersiniz onun adı ittifak olmaz. Bu akılcı, önyargısız bir yanıttır. Bu yanıtın temelinde kişisel hiçbir beklenti ve çıkar ilişkisi yatmaz. Bu yanıtın temelinde Türkiye'nin aydınlığa kavuşması ideali yatar. Altını çizerek şunu söylemek istiyorum: Yeri geldiğinde herkes özveride bulunmak zorundadır! Çünkü Türkiye'den daha değerli hiçbir şey yoktur.

- Siz de dostlarınız da yeri geldiğinde özveride bulunmak zorundasınız, öyle mi?

Elbette. Siz Türkiye'yi bugün içinde bulunduğu tablodan çıkarmak ve Türkiye'yi kısa sürede bölgenin en güçlü, dünyanın saygın ülkelerinden biri haline getirmek istiyorsunuz. Bunu kiminle, dostlarınızla yapacaksınız. Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu tablo bir partiyi aşan tablodur. Bu tablo içinde tüm değerlendirmelerimizi yapmamız gerekiyor. Bu kadar hapiste gazeteci varsa, mahkeme kararları açıkça uygulanmıyorsa, bu da saraydan kaynaklanıyorsa Türkiye'de hepimizin oturup düşünmesi lazım.

- Bahçeli'nin, Erdoğan'ın ittifak ortağınız Meral Akşener'e yönelik "eve dön" çağrısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gidici olduklarını gördükleri için bunu yapıyorlar. Meral Hanım da arkadaşları da bunu görüyor zaten.

- Erken seçim bekliyor musunuz?

Türkiye 2023'e kadar bu buhranı zor taşır, ama erken seçime gidemezler. Çünkü erken seçime gittikleri taktirde ortaya çıkacak tablonun farkındalar. Erdoğan ailesi iktidardan gitmenin maliyetini çok iyi biliyor.

- CHP Genel Başkanı olarak sizin bugün bir erken seçim talebiniz var mı?

Yerel seçimlerden sonra genel seçimler yarın yapılacakmış gibi tüm hazırlıklarımızı yapıyoruz. Yarın karar alsınlar, biz hazırız.

- Diyelim bugün seçim oldu ve kazandınız, ilk icraat parlamenter sisteme dönüş, peki, sonra?

Siyasi ahlak yasasını çıkaracağız. Siyaseti kirlilikten arındırmamız lazım. 83 milyon kişinin rüşvet aldığı bir kişinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni temsil etmek üzere büyükelçi olarak atanması tarihimiz için yüz karasıdır. Seçimler olduğunda göreceksiniz, Türkiye'yi ayağı kaldıracak projeler açıklayacağız. Bu projelerin nasıl finanse edileceği, ne kadar sürede yapılacağı, ne kadar istihdam yaratacağı uluslararası saygın kuruluşların onayını alarak açıklayacağız. Aynı zamanda "İkinci Yüzyıla Çağrı Beyannamesi" ile de yol haritamızı açıklamış olduk. Orada sıraladığımız 13 maddenin gereği neyse, vakit kaybetmeden hayata geçireceğiz.

SERVETİNİ TÜRKİYE'YE GETİRSİN

- Erdoğan kulübü diyorsunuz, orada işler nasıl gidiyor sizce?

Çok fena. Erdoğan Kulübü de değil Erdoğan Ailesi Kulübü...

- Son konuşmalarınızda hep "Damadı görevden al" diyorsunuz.

Türkiye için istiyorum bunu. Bakın bunu dünyada hiçbir muhalefet partisi yapmaz, yapmamıştır da zaten... Biz, iktidara krizden çıkışın yolunu da gösterdik. Çünkü biz ülkemizi seviyoruz. Sosyete damadın görevden alınması gerektiğini de yine aynı gerekçeyle söyledim. Düne kadar "Türk Lirası karşısında dolar değer kazandıkça bunu dış güçler yapıyor" diyorlardı. Bugün tam tersini söylüyorlar. Dolar değer kazansın, Türk Lirası değer kaybetsin, bu bizim işimize gelir diye düşünüyorlar. Halka yalan söylüyorlar. Devleti yöneten bir aile millete yalan söylüyorsa o koltukta oturamaz. Başta vicdan sahibi AK Partililerin oturup düşünmesi lazım. Ya düne kadar siz dış güçler operasyon yapıyor diyordunuz, bugün memnunuz diyorsunuz. O zaman sizi dış güçler mi yönetiyor? Neden halka yalan söylüyorsunuz?

- AKP seçmeninde bir değişiklik görülüyor mu?

Mutfakta yangın var. Yurttaş, izlenen kötü siyasetin bedelini öder hale geldi. AKP'den beslenen dar bir çevre hariç AKP seçmeni de bu halde. AKP'den beslenenler memnun, dolar arttıkça onların gelirleri de artıyor. Erdoğan'ın serveti de artıyor. 83 milyon bir avuç insana çalışıyor. AKP'li bunu görüyor, mutfağında, tenceresinde görüyor. Erdoğan'a "Damadı görevden al" diyorum ama bir şey daha söyleyeyim. Erdoğan ailesi memleketi seviyorsa yurtdışındaki servetini Türkiye'ye getirsin. Milyarlarca paraları var.

- Bundan nasıl bu kadar eminsiniz?

Şunun için eminim: Trump, "Senin servetini, mal varlığını inceleyeceğiz, aklını başına al" dediğinde Erdoğan hiç sesini çıkarmadı. Erdoğan ailesinin Türkiye'ye vergi açısından da ihanet ettiğini çok iyi biliyoruz. Man Adası'ndaki olay buydu. Vergi cennetlerinden gelecek paranın vergilendirilmesini sağlayacak kararname 2006 yılından bu yana çıkarılmıyor (Kurumlar Vergisi Kanunu madde 30/7). Çünkü Erdoğan Ailesi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne vergi ödemek istemiyor.

- "Türkiye'de yaşayıp gelecek güvencesi olmayan bir kişi bırakmayacağız" diyorsunuz. Nasıl olacak bu?

Aile destekleri sigortasıyla yapacağız. Türkiye, bu sigorta dalını öngören 102 sayılı İLO sözleşmesini 1971 yılında parlamentodan geçirmiş. Orada, dokuz sigorta dalından bahseder. Sekizinci sigorta dalı, işsizlik sigortası rahmetli Ecevit döneminde kabul edilerek hayata geçirildi. Uygulanmayan tek sigorta dalı aile destekleri sigortasıdır. Uygulandığı taktirde hiçbir bireyin gelecek endişesi olmayacak. Herkes sosyal devletin koruması altında olacak. 1971-2020 neden aile destekleri sigortası yasası çıkarılmıyor? 18 yıldır tek başına iktidarlar, neden bunu çıkarmıyorlar? Yoksullara yardım yapıyorlar. Aslında yoksullara yardım yapmıyorlar, yoksulluğu yönetiyorlar. Yoksullara verdikleri küçük yardımlarla yoksulları kendilerine bağımlı hale getirip, iktidarlarını sağlamlaştırıyorlar. Sosyal devlette vatandaş, yoksulluğunun giderilmesini ister siyasi otoriteden. Anayasa, "Sosyal güvenlik herkesin hakkıdır" diyor, bitti. Bunlar yardımları hak olmaktan çıkarıp, lütuf haline getiriyorlar. Vatandaşa bunu anlatmamız gerekiyor. Sosyal devlet sana iş bulmalı, geçineceğin geliri sana sağlamak zorunluluğu var. Sosyal devlet budur zaten.

BIDEN, ERDOĞAN'IN DEĞİRMENİNE SU TAŞIMAKTAN VAZGEÇSİN

- ABD başkan adayı Biden'ın aylar önce verdiği "Erdoğan'ı yenmeleri için muhalifleri desteklemeliyiz" demeci birden gündeme geliverdi. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir defa şunu açıkça söyleyeyim: Joe Biden haddini aşmıştır. Türkiye'de muhalefete destek verecek yegâne kaynak, millettir. Bizi başka siyasilerle, Türkiye'yi de başka ülkelerle karıştırmamasını öneririm. Çünkü biz "Bağımsızlık benim karakterimdir" diyen Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının kurduğu bir ülkeyiz. Siyaseti de okyanus ötesinin çıkarları için değil, milletimizin çıkarları için yaparız. Joe Biden, Erdoğan'ın değirmenine su taşımaktan vazgeçsin.

Bakan Çavuşoğlu, Pompeo ile görüştü

ABD Dışişleri Bakanı Pompeo ile Dominik Cumhuriyeti'nde yaptığı görüşme sonrası açıklamalarda bulunan Bakan Çavuşoğlu, Biden'ın Türkiye'ye yönelik sözlerine sert tepki gösterdi. Çavuşoğlu, 'Biz böyle dayatmaları kökten reddediyoruz. Türk milletini de tanımayan cahilce yapılmış bir açıklama' dedi.

±
=

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, ABD Dışişleri Bakanı Pompeo ile görüşmesinin ardından yaptığı toplantıda ABD Başkan Adayı Biden'ın Türkiye'ye yönelik sözlerine sert tepki gösterdi. Bakan Çavuşoğlu, "Biz böyle dayatmaları kökten reddediyoruz. Türk milletini de tanımayan cahilce yapılmış bir açıklama" dedi.

Bakan Çavuşoğlu'un açıklamaları şöyle;

İkili bir ziyarette bulunacak. İspanya Dışişleri Bakanı'yla görüşme imkanımız oldu. Yemin töreninden sonra Pompeo ile ikili görüşmeler oldu. Özellikle Libya'yı değerlendirdik. Uzmanlar düzeyinde Libya istişaresini geliştirmeyi ele aldık. Harita üzerinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki tutumu, neler olduğunu, yapıcı tutumumuzu anlattık. Haklı davamızı, kıta sahanlığımızı, bugüne kadar attığımız adımları anlattık. Çünkü Yunanistan kara propaganda yapıyor. Biz hep diyalogdan yana olduk. Son dönemdeki gelişmelerden haberdar olduğunu da gördük. Diğer ikili ilişkilerimizi bölgesel konuları ele alma fırsatımız oldu. Böylelikle bu ziyareti verimli bir şekilde gerçekleştireceğiz.

JOE BİDEN TEPKİSİ: CAHİLCE YAPILMIŞ BİR AÇIKLAMA

Gerçekten yani Biden'ın medyaya yansıyan konuşmalarına bakılınca insan üzülüyor. Neden üzülüyor? Yani büyük bir devletin başkan adayının konuşma

17.08.2020

üslubuna bakılınca insan üzüyor. Diplomatik tabirlere aykırı. Diğer yandan da çok ciddi hatalar var. Bilgi noksanlığı var. Yani bizim hoşumuza gitsin gitmesin o ayrı bir şey. Örneğin hükümet unsurları diye bir terminoloji kullanmış. Obama'nın yardımcısıyken bunlar hep terör unsurlarıyla teröristlerle yatıp kalktıkları için unsurları diye hitap ediyor.

Türk milletinin iradesiyle seçilmiş hükümeti, hükümet unsurları diye değerlendirilmesi gerçekten inanılacak gibi değil. Diğer taraftan Kürt kökenliler diyor. "Meclis'e girmelerini sağladık" diye haddini aşan cümleler var. Bu ülkede Kurtuluş Savaşı'nı verirken Kürt kardeşlerimizle diğer kardeşlerimizle beraber hep birlikte verdik. Kürt kardeşlerimiz kurucu Meclis'te de vardı. Sen kimsin "Kürtlerin de Meclis'e girmesini sağladık" diye. Bunların Kürt kelimesinden anladığı teröristler. Yani YPG-PKK. Kürt kardeşlerimiz devletin her kademesinde olacak. Ama bu ülkede teröristlere yer yoktur. Bu konuda da haddini aştığını görüyoruz. Biz böyle dayatmaları kökten reddediyoruz. Türk milletini de tanımayan cahilce yapılmış bir açıklama.

Darbeyle değil muhalefete destek vererek Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı değiştirmeyi söylüyor. Bundan şunu anlıyoruz. Geçmişte darbeyle yapamadık şimdi böyle yapacağız. Hükümetin, cumhurbaşkanının, kimin değişeceğine milletimiz karar verir. Amerika'dan bir kimse karar veremez.

Ali Ekber YILDIRIM

17 Ağustos 2020

Sanayi domatesinde yüksek maliyet, düşük fiyat krizi

Sanayi domatesinde yüksek maliyet, düşük fiyat krizi yaşıyor. Sanayi domatesi üreten çiftçiler ekim zamanı salça sanayicileri ve alıcılarla kilosu ortalama 55 kuruş üzerinden sözleşme imzaladı. Ege Bölgesi'nde hasadın başladığı bugünlerde sanayi domatesinin piyasa fiyatı 30-35 kuruşa düştü. Salça üreticilerinin alım yapmadığı için fiyatın düştüğünü belirten çiftçiler, salçalık domateste üretim maliyetinin kilo başına 45 kuruş olduğunu, fiyatın ise 30-35 kuruşa düştüğünü belirterek çok büyük zararda olduklarını dile getirdi. Geçen sene 25 bin ton salça ithalatı yapıldığını hatırlatan üreticiler, çiftçiden üretim maliyetinin altında bir fiyatla domates alınırken ithalatın desteklenmesinin yerli üretimi tamamen bitireceğini ifade etti. Geçen yıl salça üretiminde kullanılmak üzere Şili'den 25 bin ton işlenmiş konserve domatesin sıfır gümrükle ithalatına izin veren Türkiye, bu yıl sanayi domatesinde yüksek maliyet, düşük fiyat krizi ile karşı karşıya kaldı. Krizin temel nedeni ise üretim maliyetleri artarken üreticinin sattığı domates fiyatının gerilemesi. Çiftçilere göre bu yıl domateste hem hava şartları hem de yoğun olarak görülen mildiyö hastalığı nedeniyle üretim maliyetleri çok yükseldi.

Geçen sene mildiyö hastalığına karşı sadece 2 kez ilaçlama yapan üreticiler bu yıl bazı alanlarda 10 defa ilaçlama yapmak zorunda kaldı. Domates ekiminin yapıldığı dönemde, Ege'de yaşanan aşırı soğuk nedeniyle bazı alanlarda fidelerin zarar görmesi nedeniyle dikimin iki kez yapıldığını hatırlatan çiftçiler, temmuz ayı sonundaki aşırı sıcakların da verimi olumsuz etkilediğini ifade etti. Hem maliyetin arttığını hem de verimin azaldığını ileri süren çiftçiler, böyle bir dönemde sözleşmede 55 kuruş olan ve üretim maliyeti en az 45 kuruş olan salçalık domatesin piyasa fiyatının 30-35 kuruşa düşmesinin tüm üreticileri zarara uğrattığını söyledi.

Ürün tarlada kaldı

Ortalama bin dekar alanda domates üreten, Manisa Saruhanlı'da fabrikası olan ve kurutulmuş domatesi ihraç eden Kemal Berişler, ekim zamanı üreticilerle sanayi

domatesi için kilo başına 55 kuruştan sözleşme yapıldığını ancak hasadın başladığı bugünlerde fiyatın 34-35 kuruşa kadar düştüğünü söyledi. Berişler, koronavirüs sürecinde herkesin üretimi artırmaya yöneldiği dönemde önlem alınmazsa ürünün tarlada kalacağını ısrarla dile getirdiğini belirterek: "Korktuğumuz başımıza geldi. Üreticinin ürünü tarlada kaldı. Ürünü hasat edecek işçi bulunamıyor. Ürün fabrikaya gittiğinde orada da çalıştırılacak işçi sıkıntısı var. Devletin verdiği sosyal yardımlar nedeniyle işçi bulmak zor.

Ailede bir kişi yeşil kartlıysa, kart iptal olmasın diye diğerleri de sigortalı çalışmak istemiyor. Domatesin 10 günde hasat edilmesi gerekiyor. İşçi bulamazsan ürün tarlada kalıyor. Bu işin bir tarafı. Asıl sorun üretimin planlanamaması. Daha tohum satışı sırasında, fide siparişi verilirken o yıl üretimin ne kadar olacağı aşağı yukarı bellidir. Yani bu sene Aralık 2019'da domateste bu sorunun yaşanacağı belliydi. Ama gerekli önlemler alınmadı. Sanayici üretici ile sözleşme yaparken aynı zamanda açığa dikim de yaptırıyor. Açığa dikim kafaya göre yapılıyor. Sanayici kontrat yaparken bir dönümden 12 ton domates alınacağını değil, temkinli olmak için 8 ton domates alınacak gibi sözleşme yapıyor. Hava durumuna, yaşanacak hastalık ve zararlılara karşı bir anlamda kendisini sağlama alıyor. Fakat, üretim 12-13 ton olunca bu kez sözleşme dışı dediğimiz açığa üretimdeki artış da eklenince fiyat düşüyor. Yani 100-150 dönüm alanda üretim beklenenin üzerinde çıkınca sorun oluyor. Bazı yıllar da tam tersi yaşanıyor. Sözleşmede belirtilen miktarın altında üretim olunca bu kez fiyat artıyor ve sanayici zorda kalıyor."

Sözleşmeye neden uyulmuyor?

Sektörde genellikle dekar başına üretim değil, tonajın konuşulduğunu hatırlatan Berişler: "Sözleşmeli üretimde diyelim ki 100 dönümde 500 ton domates kontratı yapılıyor. Kontratı yapan 500 ton alacağını taahhüt ediyor. Ama üretim 700 ton çıkıyor. Aradaki 200 ton kontratsız satılıyor. Bu kez fiyat 35 kuruşa düşüyor. Fiyat 35 kuruşa düşünce kontrat imzalayan sanayicilerin de en azından bir bölümü "neden yüksek fiyattan alayım" diyerek piyasadan düşük fiyatla alım yapıyor. Kontratın bir hükmü kalmıyor. Bazı yıllar da tam tersi yaşanıyor. Kontratta 500 ton yazılıyor. Ama çıkan ürün 300 ton oluyor. Fiyat iki katına çıkıyor. Bu kez üretici ürünü kontrat yaptığı sanayiciye değil, piyasaya daha yüksek fiyattan satıyor. Bu bir tahterevallî. Bir yıl sağında oluyorsun, ertesi yıl solunda. Bir yıl üretici ertesi yıl sanayici kaybediyor. Şimdi önümüzdeki yıl domates ekimi çok azalır. Kontratlar çok dengesiz. İşçi temini çok zor. Sanayici açısından da çok zor bir süreç. Yıllarca uğraşp kazandığın pazarları üretim azalınca kaybediyorsun. Bir daha o pazarlara girmek çok zor."dedi.

Sanayicinin de maliyeti çok yüksek

Pandemi sürecinde işçi çalıştırmanın çok zor olduğunu anlatan Kemal Berişler, enerji fiyatlarının sürekli artması nedeniyle maliyetlerin çok yükseldiğini söyledi. Berişler sözlerini şöyle sürdürdü: "Elektrik fiyatlarının ne olacağını kimse bilmiyor. Nakliye ücretleri çok yüksek. Akaryakıt zamları nedeniyle nakliye masrafı artıyor. Ürünü taşıyan kamyoncu 1000 liraya taşıdığı ürünü 1200 lira yaptım diyor. İhracatçının çalıştığı pazarlar sıkıntılı. İngiltere, İtalya, Japonya, Hollanda'ya işlenmiş ürün ihraç ediliyor. Korona arttı, eksildi diye müşteri sarsılıyor. Verdiği siparişi iptal ettim diyor. Depolarda ciddi stoklar var. Ne yapacak sanayici? Maliyetine hatta maliyetin altına da olsa satıp kredisini, borcunu ödemek için satmak zorunda kalıyor. Tarlada üreten de fabrika da işleyip satanda maliyetin altına satmak zorunda kalıyor. Altına, dövize, taşta toprağa yatırırsa parasını bu kadar çile çekmez üstelik çok iyi para kazanır."

Borcunu ödeyemediği için intihar eden çiftçi var

Manisa Saruhanlı'da domates ve biber yetiştiriciliğinin yanı sıra ilaç ve gübre bayiliği yapan Ziraat Mühendisi Hüseyin Zığır, üreticinin genellikle borçlanarak üretim yaptığını ve borcunu ödeyemediği için intihar edenlerin olduğunu iddia etti. Domateste üretim maliyetinin kilo başına 45 kuruş olduğunu fiyatın ise 30-35 kuruşa kadar düştüğünü vurgulayan Hüseyin Zığır yaşananları özetle şöyle anlattı: "Sadece domateste değil, biber ve diğer birçok üründe verilen fiyat maliyeti kurtarmıyor. Bayilik yaptığım için çiftçileri yakından takip ediyorum. Borçla üretim yapıyor. Borcunu ödeyemeyen çiftçi tarlasını, traktörünü satıyor. Sıkıntidan kalp krizi geçirip ölen de var. İntihar edende. Öldükten sonra alacaklıları ortaya çıkınca ailesi ne kadar büyük borç yükü altında olduğunu öğreniyor. Çoğu çiftçi borcunu gizliyor. Gururuna yediremediği için söylemiyor. Büyük uğraşlarla borcunu ödeyebilmek için çalışıyor. Üretiyor ama fiyat maliyetin altında olunca ödemesi mümkün değil. Geçen sene domateste mildiyö için iki kez ilaç atıldı. Bu sene hastalık çok yaygındı 10 kez atanlar oldu. Her seferinde dekara 50 lira ilaç kullanılır, sadece mildiyö için 500 lira çiftçinin masrafı var. Tarım ilaçlarının hammaddesi Çin'den, Avrupa'dan geliyor. Döviz arttıkça fiyat artar. Bu hafta yüzde 10-15 zam geldi. Domatesi, biberi toplamak için eskiden traktör römorkunda, kamyonla işçi geliyordu. Gölarmara'da bir kaza oldu. Hepimiz çok üzüldük. Ondan sonra traktörle işçi taşımak yasaklandı. İşçi getirmek için özel servislerle anlaşıyoruz. Birçoğu tarla yolları bozuk diye ovaya girmek istemiyor. Girenler de yüksek para istiyor. Domatesin 10 günde toplanması lazım. Bir işçi kasaya domates toplayacaksa bir günde 800 kilo toplar. Salçalık domatesi 1.5-2 ton toplar. Kasaları taşıyan 2 işçi olur. Kasacılara günlük 115 lira, toplayıcıya 95 lira ödenir. Daha doğrusu dayı başına 95 ödenir. O, 15 lirayı kendisine 80 lirayı işçiye verir. Geçen sene 75 liraydı. Bu sene 95 lira.

Domatesi geçen sene 60 kuruştan verdik. Bu sene 35 kuruş. Maliyetler arttı ama fiyat yarı yarıya düştü.”

Dekar başına en az 1000 lira zarar var

Geçen seneye göre maliyetlerde yüzde 35-40 oranında artış olduğunu anlatan Hüseyin Zığır: “ Geçen sene elektrik parası dekar başına 150-170 liraydı. Bu yıl 400 lira. Sulama dekar başına 400 lira. Mazot 50 litreyi geçiyor. Tarla kirası geçen sene 700 liraydı, bu sene 900 lira. Bin lira veren de var. Dekar başına ortalama maliyet 4 bin 500 lira. Ege’de bir dekardan ortalama 10 ton domates alınıyor. Sözleşmede yazıldığı gibi fiyat kiloda 55 kuruş olsa 5 bin 500 lira. Çiftçinin dekara 1000 lira kazancı olur. Fiyat 35 kuruşa düşünce çiftçinin dekar başına zararı 1000 lira. Şu anda kilo başına 45 kuruş maliyet 35 kuruş fiyat. Kiloda 10 kuruş zarar var” dedi.

Tarlalar dönümü 40 bin liraya satılıyor

Yabancıların gelip ovidan tarla aldığı ve dekar başına 40 bin liradan tarla satıldığını anlatan Zığır: “Şu anda Saruhanlı’da dekarına 40 bin lira veriyorlar. Bir çiftçinin 100 dekar tarlası varsa 4 milyon lira para eder. Üretmese o parayla yıllarca geçinir. Çiftçiyi buna zorluyorlar. Bu şartlarda zararına niye üretelim diye düşünen insanlar mecburen toprağını elinden çıkarır. Topraklarımızı kaybediyoruz. En acı olan tarafı bu.” diye konuştu.

Türkiye domates verileri (bin ton)

	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	Değişim (%)*
Üretim	11.820	12.615	12.600	12.750	12.150	-4.7
Tüketim	9.285.	9.340	9.284	9.443	9.013	-4.6
İthalat	9.7	10.9	10.4	11.2	34.8	210.7
İhracat	1.127	1.195	1.246	1.205	1.155	-4.1
Kişi başı tüketim	119.5	118.6	116.3	116.9	109.9	-6.0

*Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Kaynak: TÜİK (Erişim: 25.06.2020)

Üretimde dünya dördüncüsünüz

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü’nün Domates Raporu’na göre, dünya domates üretimi 2018 verileri ile 182 milyon ton. Çin, 61.6 milyon tonluk üretim ile ilk sırada, 19.3 milyon tonluk üretimi ile Hindistan ikinci, Amerika Birleşik Devletleri 12.6 milyon ton ile üçüncü sırada yer alırken Türkiye 12.2 milyon tonluk üretimi ile dördüncü sırada yer alıyor. Türkiye’de, yetiştirilen sebzeler içerisinde yüzde 41 pay ile en fazla üretimi olan

domates açık alanda ve örtü altında yetiştiriliyor. Türkiye’de domates üretiminde en önemli üretici bölgeler sırasıyla Akdeniz, Ege ve Marmara’dır. Bu üç bölge toplam üretimin yüzde 68’ini karşılıyor. 2001’de 8.5 milyon ton olan domates üretimi 2019’da yüzde 50 civarında artarak 12.84 milyon tona ulaştı. Türkiye İstatistik Kurumu>nun Bitkisel Üretim 1. Tahminine göre 2020 yılı domates üretiminin 13.1 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Türkiye’de üretilen domatesin 2018 verileri ile 8.8 milyon tonu sofralık, 4 milyon tonu ise büyük bölümü salçalık olmak üzere sanayide değerlendiriliyor. Kişi başına domates tüketimi yıllık ortalama 109 ile 120 kilo arasında değişiklik gösterirken 2018 yılı tüketimi yaklaşık 110 kilodur. Sofralık domates ihracatı 2019 yılında 535 bin ton olarak gerçekleşirken, aynı yıl işlenmiş domates ihracatı 168 bin ton oldu.

Alaattin AKTAŞ

17 Ağustos 2020

Küçülmede ibre %15-20 arasına işaret ediyor

Sanayi üretiminde ikinci çeyrekte yüzde 16.8 gerileme oldu. Sanayideki bu gerilemeyi diğer sektörlerin, özellikle hizmetlerin telafi etmesi hiç mümkün değil, aksine hizmetlerde durum daha da vahim. Dolayısıyla bu çeyrekte yüzde 15-20 arasında bir gerileme hiç şaşırtıcı olmaz.

GSYH hesaplamasında esas olacak ikinci çeyrek verileri haziran ayı sanayi üretiminin de açıklanmasıyla tamamlanmış oldu.

Sanayi üretimi haziran ayında geçen yıla göre genel kabul görmüş yaklaşım tarzıyla, yani takvim etkisinden arındırılmış hesaplamayla yüzde 0.1, bize göre ise yüzde 17.3 arttı. Biz, GSYH hesaplamasında arındırılmamış endekse göre oluşan üretim düzeyi esas alındığı için ham endeksin verdiği değişimi kullanmayı tercih ediyoruz.

Takvim etkisinden arındırılmış-arındırılmamış hesaplamada haziran ayında böylesine fark oluşması geçen yıl dokuz güne uzatılan Ramazan Bayramı'ndan kaynaklanıyor. Bu yüzden geçen yılın haziran ayındaki üretim çok düşük kalmıştı, dolayısıyla bu yıl normal işgünüyle birlikte üretimde yüzde 17.3 artış oldu. Hep vurguluyoruz; yüzde 0.1 artış veren arındırılmış endeks de tabii ki doğru, bu endeks de "işgünü sayıları aynı olsaydı" varsayımına dayalı hesaplamanın sonucunu gösteriyor. Hatırlayalım; mayısta da tersi olmuş, bu kez ham endekse göre üretim yüzde 30'un üstünde düşerken, arındırılmış endekse göre düşüş yüzde 19 düzeyinde kalmıştı.

İşgünü sayısı farklılıklarından kaynaklanan değişimler aydan aya çok farklı olsa da daha geniş bir zaman diliminde oranlar birbirine yaklaşıyor. Nitekim ikinci çeyrekteki üretim geçen yılın aynı dönemine kıyasla takvim etkisinden arındırılmış hesaplamayla yüzde 16.9, arındırılmamış hesaplamayla yüzde 16.8 geriledi. Oranlar neredeyse aynı.

Peki GSYH ne kadar küçülecek?

Daha önce de birkaç kez ele aldığımız konuya yeniden değinme zamanı...

Sanayi üretimi GSYH içinde doğrudan yüzde 20 civarında bir paya sahip ve dolayısıyla sanayi üretimindeki değişim GSYH'yi belirgin ölçüde etkiliyor. Grafikte bu bağlantı çok açık olarak görülebiliyor.

İkinci çeyrekte sanayi üretiminin yüzde 16.8 gerilediğini belirttik. Normalde GSYH'nin de sanayi üretimindeki gerilemeye paralel bir düşüş göstermesi beklenmeli.

Zaman zaman bu paralelliği bire bir görmeyebiliriz ve GSYH toplamındaki değişim, sanayiden daha iyi ya da daha kötü gelebilir.

Örneğin GSYH'de yüzde 2223 payı bulunan hizmetler sektöründe işler sanayiden daha iyi gider ve GSYH artışı sanayinin üstünde gerçekleşebilir. Ya da diğer sektörlerde. Kimi dönem bu olmuştur da.

Ama bu yıl böyle bir durumdan söz etmek hiç mümkün değil. Hatta tam tersine özellikle hizmetler sektöründe sanayiden daha olumsuz bir dönem yaşandı.

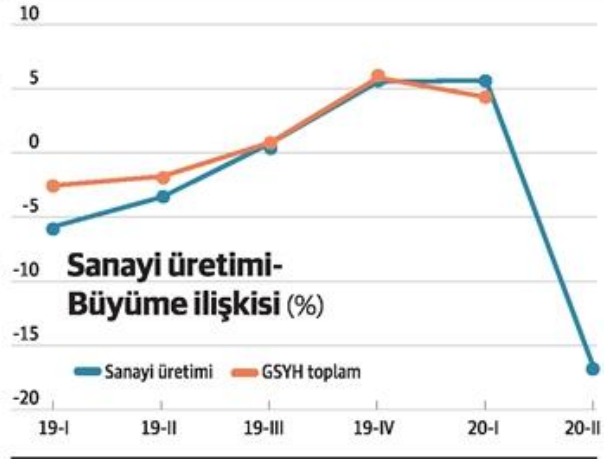
İkinci çeyreğin ilk ayı olan nisanda çoğu işyeri kapalı kaldı. Bunlar ancak mayısın ilk yarısından itibaren açılmaya başladı. Turizm sektörü yeni yeni biraz toparlanır gibi...

Dolayısıyla sanayideki yüzde 16.8'lik üretim gerilemesinin olumsuzluğunu törpüleyecek ve GSYH'deki toplam değişimin daha düşük gelmesini sağlayacak etkenlerden söz etmek mümkün değil. Tam tersine, yüzde 16.8'i daha da derinleştirecek gelişmeler yaşanmış durumda.

İşte bu yüzden geniş bir aralık bırakarak ikinci çeyrekteki küçülmenin yüzde 15-20 arasında beklenmesi gerektiğini dile getiriyoruz.

Sanayi üretimine bak, büyümeyi tahmin et! (Çeyrekler itibarıyla yüzde değişim)

	Sanayi üretimi	GSYH sanayi	GSYH toplam
2018 1. Ç.	9,3	7,7	7,4
2. çeyrek	4,3	4,5	5,6
3. çeyrek	-0,1	1,1	2,3
4. çeyrek	-7,3	-6,7	-2,8
2019 1. Ç.	-5,7	-3,9	-2,3
2. çeyrek	-3,4	-2,8	-1,6
3. çeyrek	0,8	1,6	1,0
4. çeyrek	5,6	5,9	6,0
2020 1. Ç.	5,7	6,2	4,5
2. çeyrek	-16,8		

Kumaş satan esnaf bile kaygılıysa...

Kedimiz Yampiri evde tırmalanmamış koltuk bırakmamaya kararlı. Koltukların bari bir kısmını kurtarabilelim diye düşündük ve bunlar için basit bir kumaştan örtü almak istedik. Ankara'da evimize çok yakın bir mefruşatçıda rengini beğendiğimiz bir kumaş da bulduk. Ama kumaş koltukları kapatmayacak kadar azdı.

"Devamı ne zaman gelir" diye sordum mefruşatçıya. "Gelmez" dedi, "Artık getirmiyorum"... "Sebebi" dedim:

"Beyefendi kumaşı eskiden vadeli alıyorduk. Artık vadeli satmıyorlar, peşin almam gerekiyor. İşlerin nasıl gideceğini bilmiyorum, yine dükkanı kapatacak mıyız, belli değil, onun için elimdeki kumaşları bitirmeye bakıyorum, sonra ne olur bilmem..."

"Siz işyeriniz! daha önce niye kapatmıştınız ki, sizin kapatma mecburiyetiniz yoktu" diye karşılık verdim.

"Doğru yoktu, ama biz korona yüzünden kaygı duyduk ve kendi isteğimizle kapattık. Salgın yine çok artar ve yine kapanırsak diye elimizdeki parayı da peşin peşin kumaşa bağlayıp sonra nasıl satacağız diye düşüneceğimize yeni alım yapmıyoruz."

Ekonomi uçu, coştı denilen günlerde, daha geçen cumartesi geçti bu konuşma.

İkinci çeyrekte ne kadar küçüldüğümüzü 31 Ağustos'ta göreceğiz. İçinde bulunduğumuz üçüncü çeyrek de olsa olsa yatay gidiyor gibi görünüyor. Turizmde işlerin çok kötü seyrettiği dikkate alınırsa yatayı da arar mıyız acaba?

Abdulkadir Selvi

aselvi@hurriyet.com.tr

Duygu Delen olayındaki karanlık noktalar

17 Ağustos 2020

“Benim kızım bu tabutun içinde. Allah rızası için gereken yapılsın.”

Bu sözler Duygu Delen’in acılı babasına ait.

İster Duygu yazın; ister Pınar, Ceren, Özgecan, Şule Çet deyin. Kaç genç kızımız candan atıldı, kaç genç kızımız yakıldı, kaç genç kızımız vahşi bir şekilde katledildi? Bunun adı kadına şiddet değil. Bunun adı, vahşet. Hem de erkek vahşeti.

Kapatılan her cinayet bir sonrakine davetiye çıkarmak demektir. O nedenle Duygu Delen olayının peşini bırakmamalıyız. Haberlerde Mehmet Kaplan’ın 1 yıl önce de ehliyetsiz ve alkollü olarak araç kullanırken hamile bir kadına çarparak ölümüne sebebiyet verdiği bilgisi yer alıyor. O bir kadın değil ki. Onun bir adı var. Arkada bıraktığı bir çocuğu var. O kadının adı Zeynep Berna Atay. Mehmet Kaplan bu olaydan dolayı hapis cezası almış. Adli kontrol şartıyla serbest bırakılmış. Belki bugün cezaevinde olsaydı, Duygu yaşıyor olacaktı.

DUYGU DELENİ UNUTMA, UNUTTURMA

Duygu Delen olayı hakkında Gaziantep'te ulaşabildiğim ilgililerle konuşuyorum. DHA Gaziantep muhabiri Hasan Kırmızıtaş, yaptığı haberlerle olayın kamuoyuna mal olmasını sağladı. Hasan Kırmızıtaş, "Daha önceki olay kapatıldığı için Duygu Delen'in ölümünün üstünün örtülmemesi için sosyal medyadan büyük bir kamuoyu baskısı yaratıldı. Bu da yararlı oldu" dedi.

Gaziantep Baro Başkanı Bektaş Şarklı, güçlü bir destek verdi. Bektaş Şarklı ile konuştum. "Gaziantep Barosu olarak bu olayın karanlıkta kalmaması ve üstünün örtülmemesi için elimizden geleni yapacağız" dedi.

Avukat Önder Alkurt ise başından beri olayı adım adım takip ediyor. Önder Alkurt'u dikkatle takip etmenizi öneririm. Bu olayın aydınlatılması ve Mehmet Kaplan'ın hak ettiği cezayı alması için bir hukukçu olarak çok titiz bir çalışma yürütüyor.

Bu süre zarfında Mehmet Kaplan'ın ailesine de ulaşmak istedim. Halı ticaretinde sadece Gaziantep'te değil, Türkiye çapında önemli bir aile. Ama bu olay karşısında, mahcubiyetlerinden mi yoksa strateji gereği mi bilmiyorum, susmayı tercih ediyorlar.

KRİMİNAL BULGULAR

Mehmet Kaplan ifadesinde her şeyi en ince detayına kadar anlatıyor ama bir tek Duygu Delen'in 4'üncü kattan düşerek ölümünü görmüyor.

Adli Tıp raporu çıktığında, bilirkişi raporu hazırlandığında olayın aydınlatılacağına inanıyorum. İnanmak istiyorum.

BİLİRKİŞİLİK YAPAN İSİMLER NE DİYOR?

Duygu Delen'in 4'üncü kattan düşmesini gösteren bir video kaydı var. Çok önemli bir kanıt. Daha önce bu tür davalarda bilirkişilik yapan uzmanlarla konuştum. Videoyu izledikten sonra bazı tespitlerde bulundular.

- 1- Düştüğü yerin mesafesi: Duygu Delen'in düştüğü yer ile bina arasındaki mesafenin açıklığı intihardan ziyade aşağıya itildiğini ya da atıldığını gösteriyor.
- 2- Düşüş şekli: İntihar edenler bu şekilde kendini atmazlar. Duygu Delen tepesi aşağıya ve hızlı bir şekilde zemine çakılmış durumda.
- 3- Kolları ve bacaklarının şekli intihar edenlerde genellikle farklı yönde ve açıklıkta olur.
- 4- Duygu Delen düşmeden önce bir çocuk bisikletiyle geçiyor. Birkaç saniye sonra Duygu Delen yıldırım hızıyla yere çakılıyor. Çocuk hem çok sakin, hem de karşıya bakıyor, yukarıya bakmasını gerektirecek bir anormallik görmüyor. Her şey bir-iki saniye içinde oluyor.

ADLİ TIP RAPORU

Duygu Delen intihar mı etti, yoksa Mehmet Kaplan tarafından dördüncü kattan aşağıya mı atıldı? Bunu açıklığa kavuşturacak olan bulgulardan birisi de Adli Tıp

raporu olacak. Adli Tıp raporunun uzman isimlerce ve titiz bir şekilde hazırlandığı bilgisine ulaştım.

O beni çok umutlandırdı.

Duygu Delen'in vücudunda birçok kırık tespit edilmiş. Ayrıca 7-8 yerde darp izi belirlenmiş. Mehmet Kaplan ifadesinde görüştüğü bir kadından cep telefonuna gelen mesaj üzerine Duygu Delen ile tartıştıklarını söylüyor. Duygu Delen'in cep telefonunda eski erkek arkadaşlarının fotoğrafının bulması üzerine birkaç tokat attığını, itişip kakıştıklarını, Duygu'nun kendisine saldırdığını, birbirlerini darp ettiklerini, yere düştüklerini, tekrar kalkıp karşılıklı olarak darp ettiklerini söylüyor. Ama Adli Tıp raporunda Duygu Delen'in vücudunda 7-8 darp izi tespit edilirken Mehmet Kaplan'ın muayenesinde darp izi yok. Sadece elinde kesik var. Kendisi elbise dolabına elini vurup camı parçaladığını, elinin kanadığını söylüyor. Zaten hem evde hem asansörde kan izleri tespit edilmiş durumda.

KARANLIK NOKTALAR VAR

TElefonunu Mehmet Kaplan'dan almak için mücadele eden, onunla boğuşan, yere düşen, kalkıp tekrar mücadele eden Duygu Delen, Mehmet Kaplan'ın ifadesinde söylediği gibi elinin kanını yıkamak için banyoya gittiği zaman evin kapısından neden kaçmaz?

Mehmet Kaplan sadece odadaki boğuşmadan söz ediyor. Peki balkonda darp etmeye devam etmesinden, karşılıklı itiş kakıştan niye bahsetmiyor?

Bunlar aydınlatılması gereken karanlık noktalar.

DUYGU DELEN'İN DÜŞME ŞEKLİ

Duygu Delen'in düşme şekli, yere düştükten sonraki pozisyonu, kolları ve bacaklarının açıklığı elbette ki bunun bir intihar mı yoksa cinayet mi olduğu noktasında önemli olacak. Ama Gaziantep'in en lüks semtinde yaşanan bu olaya ilişkin çıkacak her delil, bu olayın aydınlatılmasına büyük katkı sağlayacak. Aydınlatılan her kadın cinayeti belki bir kadının hayatta kalmasını sağlayacak.

İbrahim Kahveci

Özal Farkı ve Milli Ekonomi

'Ekonomide milli bağımsızlığın bir bedeli var. Bizim ecdadımız bu bedeli canı pahasına sayısız kere ödedi. Sıra bizde. Bugün bağımsızlık mücadelesinde taşın altına elimiz değil, yüreğimizi koyuyoruz.'

Bu açıklama Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'a ait.

Yine Bakan yerli ve milli bir ekonomiyi değeri düşen TL ile kurduklarını açıklamıştı. Evet, yanlış duymadınız; TL'miz değer kaybederken aslında yerli ve milli ekonomi kuruluyormuş.

***

Merkez Bankası "Ödemeler Dengesi" tablosundan eski verilere bakıyorum. 1975-1980 arası altı yılda toplam 12,6 milyar dolar ihracat yapılabilmiş. Aynı dönemde yapılan ithalat ise 31,6 milyar dolar. Böylece 19,0 milyar dolar dış ticaret açığı ve 12,9 milyar dolar da cari işlemler açığı verilmiş. Yıllık ortalama dış açık 3,2 milyar dolar, cari açık ise 2,15 milyar dolar olmuş.

1981-1991 arası döneme bakıyorum. Rahmetli Turgut Özal dönemine...

İhracat toplamı 99,1 milyar dolara, ithalat toplamı ise 143,4 milyar dolara yükseliyor. Ama tabii burada 11 yıl var. Yıllık ortalamaya baktığımızda ise ihracat 2,1 milyar dolardan %330 artışla 9,0 milyar dolara çıkmış. İthalatın yıllık ortalama büyüklüğü ise 5,3 milyar dolardan %148 artışla 13,0 milyar dolara ulaşıyor.

Ve sonuç... 1975-1980 arası yıllık ortalama 2 milyar 151 milyon dolar olan cari işlemler açığımız, 1981-1991 arası yıllıkta ortalama 852 milyon dolara geriliyor.

İhracat artışı ithalat artışının iki katından fazla olduğundan, dış ticaret açığı az bir artış gösterse de cari açık sorun olmaktan çıkıyor. Ya da bu ekonomik modelin bir başka dilini söyleyelim: 1980'lerde yüksek cari açık nedeniyle döviz bulamayan Türkiye 70 sente muhtaç ülkeydi. Oysa 1981-1991 arasında döviz ihtiyacı diye bir şey kalmamıştı.

2003-2019 arası 17 yıllık değerlere bakıyoruz.

Toplam ihracat 2 trilyon 264 milyar dolara, ithalat ise 3 trilyon 063 milyar dolara fırlıyor. Daha iyi anlaşılması için toplam değerleri yıllara bölerek yıllık ortalamaya

17.08.2020

bakıyoruz: İhracat 1992-2002 arası yılda 27,3 milyar dolardan 133,2 milyar dolara yükselmiş. İthalat ise 38,2 milyar dolardan 180,2 milyar dolara. İhracat ve ithalat aynı oranlarda artış göstermiş ama bu büyüklük cari açığı yeniden muazzam değerlere taşımış.

1975-1980 döneminde yıllık 2,2 milyar dolar olan cari işlemler açığı, Özal döneminde 852 milyon dolara geriliyor. 1992-2002 arasında ise yıllık cari açık yeniden yükseliyor ve -1,63 milyar dolar oluyor. Ama asıl patlama tabii ki son 17 yılda.

2003-2019 dönemi toplam 17 yılda cari işlemlerden tam 575 milyar dolar açık veriyoruz. Yıllık ortalama cari açığımız ise -33,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşiyor.

***

Milli ekonomi nedir?

Öncelikle ilk hedef cari işlemlerden kaynak sağlamaktır.

Ödemeler dengesi tablosunun üst kısmı olan mal ve hizmet ticaretinde fazla vermektir. Yani cari işlemlerden açık değil, fazla vermektir.

İşte Özal dönemi son 45 yılın en parlak cari işlemlerini gösteriyor. Türkiye Özal dönemi kadar yabancı sermayeye bağımsız bir ekonomi yönetememiş.

Burada elbette doların da değer kaybını dikkate almak gerekiyor. Mesela 1975-80 dönemi yıllık 2,2 milyar dolarlık cari açık bugünkü değer üzerinden 9,5 milyar dolar etmektedir. Oysa Özal dönemi yıllık cari açığın bugünkü değeri bile sadece 2,0 milyar dolar ediyor.

Eğer yüksek cari açığınız var ise borç para alacaksınız demektir. O zaman Sayın Erdoğan'ın sözü karşımıza çıkıyor: "Borç alan emir alır"

Nitekim Recep Tayyip Erdoğan döneminde Türkiye'nin dış borçları 129,6 milyar dolardan 467,9 milyar dolara kadar yükseldi. Burada sakın ola "bu borçlar özel sektörün" demeyin; çünkü dış borç ülke meselesidir ve ayırım yapılmaz. Nitekim 2018 ortasından sonra özel sektör dış borç öderken, kamu bu açığı kapatmak için hem de çok yüksek dolar faizi ile dış borçlanmaya gitmek zorunda kalmıştır.

Bilgi: 2018-I. dönem ile 2020-I. dönem arasında özel sektörün dış borcu 72,5 milyar dolar azalırken, bunun yerine kamunun dış borcu 36,6 milyar dolar artmıştır. Özel sektör dış borç öderken, kamu bu döviz çıkışı karşısında dolara yüzde 6-7 faiz vererek döviz ihtiyacını karşılamıştır.

***

Milli ekonomi üretmek ama katma değerli üretimle kazanç sağlamayı gerektirir. Bu da cari işlemlerin istikrarlı açık vermemesi demektir. Aksi halde büyümeyi durdurup, kurları artırıp cari fazla vermenin maliyeti çok çok yüksektir.

17.08.2020

Mesela siz 3 liraya mal ettiğiniz domatesi 2,70 liraya satarsanız bu kazançlı bir ihracat değildir. Aslında ülkenizden yabancılar lehine kar transferi yaptırıyorsunuz demektir. Ülkenizi fakirleştiriyorsunuz demektir.

Ya da 700 bin lira olan gayrimenkulünüz 3 yılda toplam enflasyon %30 iken 1 milyon liraya çıkıyor. Siz 910 bin lira yerine reel kazanç elde ettiğinizi sanarak 1 milyon liraya satıyorsunuz ama bunu alan yabancı 3 yıl önce 200 bin dolar vermesi gerekirken, artık 142 bin dolara sizin bu varlığınızı satın alıyor. Çünkü kur 3,5 liradan 7,0 liranın üzerine çıkmıştır.

Ülkenizin mallarının değerini düşürdüğünüz gibi aslında ülkeniz insanının emek değerini ucuzlatıp yabancıların hizmetine sunuyorsunuz demektir. Böyle bir model milli fakirleşmeden başka bir şey değildir.

***

Cari işlemlerden fazla vereceksiniz veya cari işlem açığınız çok düşük olacak ama bu aynı zamanda büyüme dönemi ile sağlanacaktır.

Sürdürülebilir ekonomi bu demektir.

1980-91 döneminde Türkiye bugünkü değerle yıllık 2 milyar dolar cari açık verirken yıllık ortalama büyüme hızı da tam yüzde 6,2 oranında olmuş.

1991-2002 döneminde ise yıllık cari açık bugünkü değerle yıllık 2,8 milyar dolar ederken, büyüme ortalaması ise sadece yüzde 4,2'de kalmıştır. 2002-2019 arasında ise kümülatif yıllık ortalama büyüme yüzde 8,2'ye çıkıyor ama yıllık cari açığımız da 33,8 milyar dolar gibi muazzam bir düzeye geliyor.

R. T. Erdoğan dönemi büyüme oranı yüksek gibi görülse de burada müthiş bir illüzyon vardır. GSYH 2002-2019 arasında 517 milyar dolar artışla 754 milyar dolara yükselmiş görülüyor ama aynı dönemde verilen cari açık 575 milyar dolarla büyümenin daha da üzerindedir.

Yani 2002-2019 büyümesinin yerli olmadığı, tamamen yabancıların verdiği para ile sağlandığı görülmektedir. Hatta yabancıların verdiği paranın bile altında büyümüşüz.

Olayı şu şekilde izah edelim:

1980-91 döneminde büyüme 112,5 milyar dolar ve cari açık toplamı 9,4 milyar dolar. Özal döneminde cari açığın büyüme payı %8,33

Oysa AK Parti ve Recep Tayyip Erdoğan döneminde büyüme 517 milyar dolar ama cari açık 575 milyar dolar. Yani büyümede cari açığın payı yüzde %111

Özal dönemi 11 yıllık büyümesinin bugünkü dolar değerinin de 270 milyar dolara karşılık geldiğini ve bunun da yıllık 25 milyar dolarlık büyüme olduğunu ama cari açık düşünce reel öz büyümenin 23 milyar dolara karşılık geldiğini belirtelim.

Recep Tayyip Erdoğan döneminde ise cari açık düşünce öz büyümenin olmadığını, ülkenin eksiye düştüğünü de not edelim.

Şimdi asıl soru ile konuyu kapatalım: 1994 ve 2001 kur şoklarında dahi ihracatın arttığı, ithalatın düştüğü görülürken, bugün bu dengeyi bile kuramaz noktaya nasıl geldiğimizi düşünelim.

Bütün ihalelerini Amerikan Doları ile yapan, kendi öz yurdunda bile Amerikan doları ile kendi vatandaşlarından borçlanan, ülkesini yabancı sermayeye bağlayan, onlarsız adım atamayan bir ekonomik modeli hangi yabancı desteklemez? Milli ekonomi gerçekte nedir?

TÜRKİYE'DE BÜYÜME VE CARİ AÇIK SEVİYESİ				
	1975-1980	1980-1991	1991-2002	2002-2019
Büyüme \$	41.918	112.467	31.028	517.355
Cari Açık	-12.903	-9.375	-17.901	-574.933
Yıllık Büyüme \$	6.986	10.224	2.821	30.433
Yıllık Cari açık \$	-2.151	-852	-1.627	-33.820
Yıllık Büyüme Reel %	3,4	6,2	3,8	8,2

17 Ağustos 2020,

Pazartesi **BAŞYAZI MEHMET BARLAS**

Gecikmeli olsa da Joe Biden'ın sözlerine gerekli tepkiyi seslendirdik

Amerikan Demokrat Parti'sinin Başkan adayı Joe Biden'ın birkaç ay önce The New York Times'a verdiği demeçteki Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan ve Türkiye'nin içişlerine müdahale anlamını taşıyan sözleri doğal olarak gecikmeli olsa da tepkiye yol açtı. Çünkü The New York Times'ı dikkatle gözden geçirdim. Türkiye'deki tepkiler hakkında tek satır haber yoktu. Uluslararası medyada sadece El Cezire bizdeki tepkileri haber yapmıştı.

Gecikmeli tepkiler

Birinci mesele Biden'ın demecinden neden böyle gecikmeli haberdar olduk? Demek ki basında ve genel olarak medyada dış haberler oldukça zayıf. Amerikan siyasetinin önde gelen isimlerinden birinin Türkiye'nin içişlerine müdahaleyi amaçlayan sözleri, nasıl olur da yayınlandığının ertesi günü bizim medyada haber olmaz?

Obama'nın mirası

İkincisi de Biden'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan ve Türkiye'nin demokrasisine müdahaleyi amaçlayan düşünceleri şaşırtıcı değildir. Biden bu düşünceleri eski patronu Obama'dan ve eski Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'dan devralmıştır. Bütün hüneri hedef aldığı ülkelerde teröre destek veren Obama sonrasında Ortadoğu'nun sükunete kavuştuğu görülmemiş midir? Hillary Clinton ise FETÖ'den aldığı yüzbinlerce dolarlık bağışın etkisinde Türkiye'ye bakmaktadır.

Trump kaybetsin diye...

Amerikan medyasını ve dolayısıyla Amerika'daki kesimlerin çizgilerini izlerken, Trump'ın kasım seçiminde kaybetmesi için gerekirse koronavirüs salgınının bile kullanıldığını görebilirsiniz. Bu arada Suriye'den çekilme kararı alan Trump'a karşı derin Amerikan devletinin çekilmek bir yana Suriye'deki güçlerine takviye

17.08.2020

yaptığını ve PKK/PYD'yi silahlandığını hepimiz biliyoruz.

CHP Biden'ı tutar

Bütün bu gerçeklerin ışığında CHP muhalefetinin de Trump'ın kaybetmesini ve Biden'ın başkan seçilmesini isteyeceği beklenmelidir. Biden'ın sözlerine sadece Muharrem İnce'den tepki geldiği de ortadadır. Bu arada bir kesim medyada ve bir bölüm kamuoyunda Trump aleyhtarlığı da dikkat çekici ölçülerdedir.

Trump daha iyi

Bu satırların yazarı tabii ki Trump'ın eksiklerinin ve yanlışlarının farkındadır. Ancak bir tercih söz konusu olunca, Trump'ın yeniden seçilmesi bizim lehimize olacaktır. Sonuçta 3 Kasım'daki Amerikan seçimlerini heyecanla izleyeceğiz.